Nr. 48. OLAM KATAN. שנה שניה.

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 5.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פראנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פראנק

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם. דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:

לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה:

לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות:

באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פראנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פראנק.

בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.

מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

קְרָקוֹי, יום ד׳, י״ז אלול תרס״ג. גליון מה. **Krakau,** 4 September (27 August) 1903.

מַלְאֲכֵי הַשַּׁבָּת.

(אַגָּדָה).

I.

שַׁבָּת הַמַּלְכָּה.

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי אֶת מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיָּבֵא אֶת הַשַּׁבָּת וַיּוֹשִׁיבֶהָ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד. וַיִּרְאוּהָ הַמַּלְאָכִים וַיֵּצְאוּ לְפָנֶיהָ בִּמְחוֹלוֹת, וַיָּשִׁירוּ לְפָנֶיהָ מִשִּׁירֵיהֶם הַנִּפְלָאִים וַיִּקְרְאוּ: שַׁבָּת הִיא לַיְיָ.

וַתֶּעֱרַב הַשִּׁירָה וְהַזִּמְרָה עַל שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, וַתֵּרָא לַמַּלְאָכִים בְּכָל יָפְיָהּ וַהֲדָרָהּ, וְקַרְנֵי אוֹרָהּ יָצְאוּ מֵעֵינֶיהָ וַתְּאִירֶנָה אֶת כָּל שִׁבְעַת הָרְקִיעִים, וַתָּשֶׂם הַשַּׁבָּת, וַיִּמָּלְאוּ הָרְקִיעִים רֵיחַ נִפְלָא כְּרֵיחַ גַּן עֵדֶן הַמָּלֵא פְּרָחִים. וַיָּרִיחוּ הַמַּלְאָכִים בְּרֵיחוֹת הַשַּׁבָּת הַנִּפְלָאִים, וַתִּזְהַרְנָה עֵינֵיהֶם מֵרֹב עֹנֶג וַיִּנָּהֲרוּ פְּנֵיהֶם, וַיִּהְיוּ כֻלָּם שִׂמְחָה וָגִיל.

וַיַּרְא הָאָדָם אֶת יְקַר הַשַּׁבָּת, וְאֶת כָּל תִּפְאַרְתָּהּ וַיִּפֶן אֶל הַמַּלְאָכִים הָעוֹמְדִים עַל יְמִינוֹ וְעַל שְׂמֹאלוֹ, וַיֹּאמֶר לָהֶם: הַגִּידוּ נָא לִי, בְּנֵי עֶלְיוֹן: לְמִי תִנָּתֵן הַשַּׁבָּת, — הֲלָכֶם אִם לִבְנֵי אָדָם?

וַיַּעֲנוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ:

—אַחַת אָמַר אֱלֹהִים לְתִתָּהּ לִבְנֵי הָאָדָם, וְנִחֲמָה אוֹתָם פַּעַם בְּשָׁבוּעַ מֵעִצְּבוֹנָם וּמִמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר הָאָדָם: אִם כֵּן, — מַדּוּעַ תִּשְׂמְחוּ בָהּ אַתֶּם?

ויענו המלאכים את האדם ויאמרו: השבת היא ראש כל השמחות והעדנים, אשר ברא יי ועל כן אמרנו: נגילה גם אנחנו ונשמחה בה. ואך כלו המלאכים לדבר וישמע קול מלאכי השירה האומרים: מזמור שיר ליום השבת!

ותרד השבת מעל כסא כבוד יי ותשתחו ותאמר: טוב להודות ליי! ויענו אחריה הכרובים: לזמר לשמך עליון!

וירא יי את כל העונג והנעימות, אשר הביאה השבת בעולמו, ויאמר: שמעי נא, השבת, הנה אנכי יצרתי את האדם ואצוהו לאמר: ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך! וידעתי גם ידעתי, כי עבודתו תוגיעהו מאד, ועל כן הנה אתנך לבני האדם ובאת אליהם ביום השביעי, ביום השביעי, והארת להם את פניך, ושמחתים בטובך ובמנוחתך אשר תשפכי עליהם, — וקראו לך: ענג! וקבלוך בשירה ובזמרה, והיית להם את אשר תהיה המלכה הרחמניה לעבדיה הנאמנים; וקראו זה אל זה ואמרו: לכה, דודי, לקראת כלה, פני שבת נקבלה.

ותען השבת את יי ותאמר: יעשה נא רצון יי! אפס כי צר לי מאד לבא אל בני האדם ואנכי טרם ידעתי את מקומם וארח חייהם, — ואיככה אוכל והבאתי להם מנוחה וענג ושמחה?

ויען יי ויאמר: הנה אנכי בורא לך מלאכים, אשר ילוו אליך והם יהיו לך לעינים בלכתך בין בני האדם על האדמה.

ותשמע השבת את דברי יי ותקד ותשתחו ותצא מאת פני יי.

II.

המלאך הטוב.

ותרד השבת משמים ארצה ותעבר ארצות וימים ותחקר ותדרש לדעת מי מחכה לה; ותרא והנה שונים עמי הארץ במראה פניהם, בחקיהם ובדתיהם, ואין קורא בשמה ואין מחכה לה. ותוסף לשוט בארץ ותעבר יערים ושדות, עמקים וגבעות, ותרא המון אנשים ונשים עובדים עבודה בזעת אפם; רגע לא ינוחו, וגם לעבדיהם ולאמהותיהם ולבהמתם לא יתנו מנוח, ואליה לא ישעו ולא ישימו לב. ויחר לה מאד, ותשב ותעף אל יי ותאמר: אנא יי אלהי! ראיתי את בני האדם, והנה אין להם כל חפץ בי; בשמי לא יזכירו ומנוחתי לא ידרשו! הואל נא, אלהי, ותנה לי את המלאכים אשר אמרת; ילוו אלי ויורוני את הדרך אלך בה. ויען יי ויאמר: רדי שנית ארצה ובאת אל בני אברהם יצחק ויעקב; המה נשבעו לשמרך ולקדשך ולכבדך, והיה אם ככה יעשו כאשר נשבעו, ונבראו המלאכים אשר אמרתי.

ותרד השבת ותבא לארץ ישראל ביום הששי, והיום היה יום סגריר וענן וגשם סוחף נתך ארצה, ותרא השבת את הרפש והטיט אשר בדרך, ותקרא: הוי, מה רע ומר גורל בני האדמה! מה בצע בשדות מלאים ברכת יי, בגני עצי חמד ופרחי תפארה, אם בן־רגע תסתר השמש, והשמים יתקדרו עבים, והרוח תעור מרבצי ארץ ותיליל ותכבה את היקום?

עודה מדברת ותבא אל חצר אחת אשר בני ישראל יושבים שם. ותרא והנה מרצפה החצר אבנים לבנות, ושדרות עצי שטה וברוש נטועים לארך החצר ולרחבה, — ותרא ויאורו פניה.

ותבא השבת הביתה, — והנה אור נרות זרוע בכל פנות הבית ושקט ושלוה שפוכים מסביב, — ותנהר.

ותשא את עיניה ותרא את האשה בעלת הבית מחבקת את ילדיה הקטנים ומנשקת להם, ופני כלם מפיקים חן וחסד ושמחה. — ויאורו פני השבת, ותצאנה קרני אור מעיניה ותנגענה באשה וילדיה, ויקרן עור פניהם, ותגדל האורה בבית.

קול צעדים נשמע במבוא, והנה אדון הבית בא. ויאירו בני הבית את פניהם אליו וירוצו לקראתו ויחבקוהו. ויחבק גם הוא אותם וישק להם ויברכם ב„שבת שלום". ויקח את בניו וישם יד ימינו על ראשם ויקרא ויאמר: ישימכם אלהים כאפרים וכמנשה! ותגשנה גם הבנות אליו ויברך גם אותן: ישימכן אלהים כשרה, רבקה, רחל ולאה! וישב אדון הבית על מקומו, ויבט אל הנקיון שבביתו, ועל פני אשתו וילדיו המאירים, ועל השלוה והשקט השפוכים סביב; וישקף בעד החלון וירא את גניו ופרדסיו ושדותיו הנחמדים למראה, ויבט אל אסמיו המלאים ברכת יי, — ויאורו פניו מאד, ואור הבית הולך הלוך ורב ויאר כל פנים וישמח כל לב ותברך כל עין, — ותמלא כל נפש גיל ונעימות.

ותרא השבת את כל ההוד והנגה ואת השלוה והמנוחה אשר בבית, — ותצחק מרב שמחה.

ויקח יי את צחוק שמחתה ויברא ממנו מלאך ויאמר לו: הנה טהר ושלוה ושלום בראוך, — והיה בלכתך אחרי השבת לבא אל בתי ישראל, וראית את הטהר והשלום והשמחה השוכנים שם, — וברכת את יושבי הבית ואמרת: יהי רצון שתהא לשבת אחרת ככה! ויהי כאשר עבר היום השביעי, ותשב השבת עם

מַלְאָכָהּ הַטּוֹב אֶל הָאֱלֹהִים; וּבִהְיוֹתָם בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ אֶל הַשַּׁבָּת: הַגִּידִי נָא לִי, בְּרוּכַת יְיָ, מַה־שֵּׁם הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָיִינוּ בָהּ?

וַתַּעַן הַשַּׁבָּת וַתֹּאמַר: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וַיּוֹסֶף הַמַּלְאָךְ לְדַבֵּר אֶל הַשַּׁבָּת וַיֹּאמַר: כִּי יִשְׁאָלוּנִי מַלְאֲכֵי מָרוֹם מָתַי נִבְרֵאתִי? מָה אֹמַר לָהֶם?

וַתַּעַן הַשַּׁבָּת וַתֹּאמַר: בְּשַׁבַּת שִׁירָה.

(עוֹד יָבֹא).

י. ב. לבנר.

שׁוּעָל וּבַרְוָזָה *).

שׁוּעָל: שָׁלוֹם, בַּרְוָזָה,
וּבְרָכָה לָךְ, הַגְּבֶרֶת!
מַדּוּעַ אֶל לֵב
הָאֲגַם אַתְּ עוֹבֶרֶת?
הֵן שָׁם כֹּה עָמֹק,
כֹּה עָמֹק עַד אֵין סוֹף;

הוֹי, גְּשִׁי נָא אֵלַי
רֶגַע קָט אֶל הַחוֹף;
וַאֲנִי כְבָר אָמַרְתִּי:
אֶרְאֵךְ אֶשְׁאָלֵכִי
דָּבָר לֹא אֵדָעָה; —
מַהֲרִי נָא וָלֵכִי!¹)

בַּרְוָזָה: שָׁלוֹם מֵרָחוֹק,
מַר שׁוּעָל, גַּם עָלֶיךָ!
אַךְ מַה זֶּה תִשְׁאַל
כִּי אֵדַע אֲשִׁיבְךָ?
וְאַתָּה הֵן חָכַמְתָּ
מִנִּי שִׁבְעָתַיִם;
עַל כֵּן אַךְ אַרְחִיקָה
מִמְּךָ בַּאֲגַם־מַיִם.

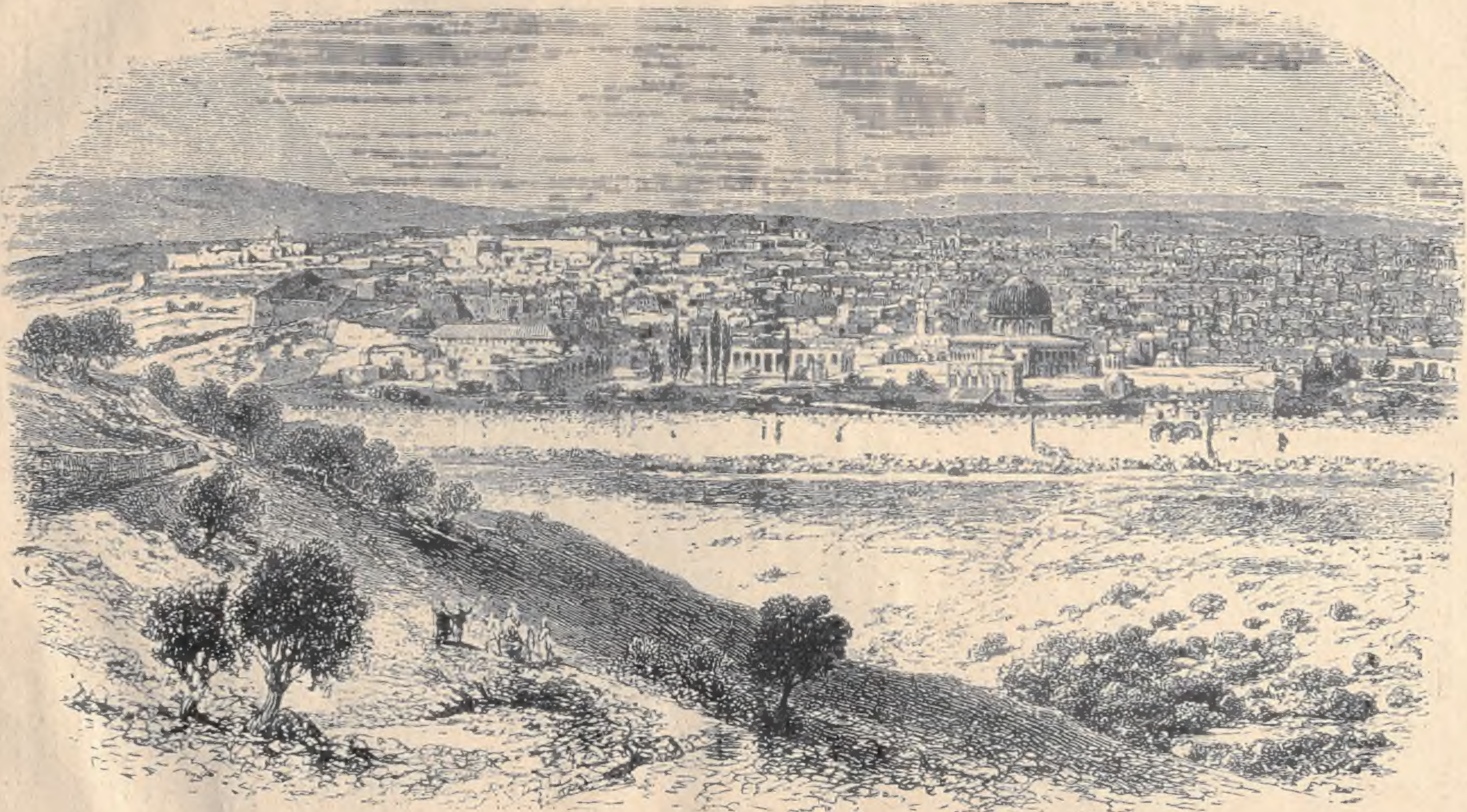
סוֹבֵב מַר שׁוּעָל
שָׁם עַל שְׂפַת הָאֲגַם,
סוֹבֵב וּמַבִּיט
אֶל הָעוֹף הַשָּׁט שָׁם;

לִבּוֹ בּוֹ דוֹאֵב
וּבִטְנוֹ רֵיק לֶחָלִי,
אֲהָהּ, מַה תָּאֵב הוּא
לִטְעֹם מְעַט צָלִי!
וְזוֹ בַרְוָזָה שָׁם,
זוֹ בַּת הַבְּלִיַּעַל,
שׂוֹחָה מֵרָחוֹק
וְאֵלָיו לֹא תַעַל.
הָהּ, לוּ אַךְ יָדַע מְעַט
לָשׁוּט גַּם בַּמָּיִם! — —
וְעַתָּה אֶל טַרְפּוֹ
אַךְ תִּכְלֶינָה עֵינָיִם.

שמוא ל. בן־ציון.

*) מִמִּשְׁלֵי הָאִ. ¹) וּבֹאִי.

מִמַּרְאוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

מַרְאֵה יְרוּשָׁלַיִם מֵעַל הַר הַזֵּיתִים.

עֲצֵלְיָה.

(פַנְטַסְיָה).

יוֹם קַיִץ. הַשֶּׁמֶשׁ בָּעֲרָה כַּתַּנּוּר, וּבְבֵית הַסֵּפֶר הָיָה אֲוִיר חַם וּמַחֲנִיק. הַתַּלְמִידִים הָעֲצֵלִים הִתְעַצְּלוּ עוֹד יוֹתֵר, וְגַם הַשּׁוֹקְדִים הִתְרַפּוּ מְעַט בְּלִמּוּדָם, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁגַּם עֵינֵי הַמּוֹרֶה סֻגְּרוּ לִרְגָעִים מִבַּעַד לְמִשְׁקָפָיו. אֲבָל אֵינֶנִּי מַאֲמִין כִּדְבָּה זוֹ.

רְפָאֵל לֹא הָיָה מֵעוֹדוֹ נַעַר חָרוּץ, וּלְעִתִּים קְרוֹבוֹת שָׁמְעוּ אֶת הַמּוֹרֶה אוֹמֵר אֵלָיו: „עַד מָתַי תִּהְיֶה נִרְפֶּה, רְפָאֵל?" — בֵּית הַסֵּפֶר הָיָה כְבֵית כֶּלֶא בְּעֵינָיו, וְהַמּוֹרִים כְּמַלְאֲכֵי רָעִים הַמְעַנִּים נֶפֶשׁ הַיְלָדִים הָרַכִּים, אֲשֶׁר לֹא עָשׂוּ לָהֶם כָּל רָעָה. בַּיּוֹם הַהוּא הִתְעַצֵּל רְפָאֵל עוֹד יוֹתֵר. כְּלָלֵי הַדִּקְדּוּק מָרְדוּ בוֹ וְלֹא חָפְצוּ לִהְיוֹת מוּבָנִים לוֹ. הַמַּחְבֶּרֶת כֻּסְּתָה בְּשִׁבְרֵי אוֹתִיּוֹת וּבִכְתָמִים, כְּמִזֵּיעָה מֵרֹב חֹם, וְחֶשְׁבּוֹנוֹתָיו הִתְבַּלְבְּלוּ מְאֹד. הַמִּסְפָּרִים הַנְּכוֹנִים הִתְחַבְּאוּ מִפָּנָיו וְלֹא חָפְצוּ לְהֵרָאוֹת לְפָנָיו בְּשׁוּם אֹפֶן.

רְפָאֵל לֹא הִצְלִיחַ הַיּוֹם בְּלִמּוּדָיו, וְהַרְגֵּשׁ הִרְגִּישׁ בִּלְבָבוֹ כִּי שׂוֹנֵא הוּא אוֹתָם תַּכְלִית שִׂנְאָה. לַשָּׁוְא פִּהֵק מֵעֵת לְעֵת, לַשָּׁוְא הֶעֱבִיר גַּם אֶת יָדוֹ עַל עֵינָיו. רֹאשׁוֹ כָּבֵד עָלָיו וְעֵינָיו כֵּהוֹת כְּמִקֹּדֶם, וְהַמִּסְפָּרִים אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת מְרַקְּדִים לְפָנָיו בְּלִי הֶרֶף, עַד כִּי לְסוֹף לֹא נִכְּרוּ מְאוּמָה. חָטְמוֹ יָרַד מַטָּה מַטָּה אֶל הַמַּחְבֶּרֶת, עַד כִּי נִשְׁקְפָה סַכָּנָה לַמִּסְפָּרִים הַלָּחִים. אֲבָל הוּא לֹא שָׂם לֵב לְזֹאת, כִּי רוּחוֹ נְשָׂאַתְהוּ אֶל יַעַר הָעֲצֵלִים, אֲשֶׁר הִשְׂתָּרַע בִּקְצֵה הָעִיר לֹא רָחוֹק מִבֵּית הַסֵּפֶר, וּבְאָזְנָיו תְּצַלֶּינָה צִפְצוּפֵי הַצִּפֳּרִים הָעַלִּיזוֹת. „מַה מְּאֻשָּׁרוֹת הֵן, הַצִּפֳּרִים הָהֵן! לָהֶן אֵין כְּלָלֵי דִקְדּוּק, אֵין חֶשְׁבּוֹנוֹת וְאֵין שִׁעוּרִים. מִי יִתֵּן וְהָיִיתִי גַּם אֲנִי צִפּוֹר!"

—„צִיף צִיף"! — נִשְׁמַע פִּתְאֹם בְּאָזְנָיו קוֹל דַּק וְנָעִים.

—„אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ לְטַיֵּל אִתָּנוּ, בֹּא נָא אֵלֵינוּ הַיַּעְרָה!"

רְפָאֵל נָשָׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה צִפּוֹר קְטַנָּה הִתְעוֹפְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן הַפָּתוּחַ הַחוּצָה. אָז הִבִּיט סְבִיבוֹ וְהִנֵּה הַתַּלְמִידִים נִרְדְּמוּ כֻלָּם. גַּם הַמּוֹרֶה מְנַמְנֵם עַל אַחַת הַמַּחְבָּרוֹת אֲשֶׁר לְפָנָיו.

„אֵין זֹאת, כִּי אִם צִפּוֹר־פִּיָּה קָרְאָה לִי" — חָשַׁב רְפָאֵל. הָבָה אֵפוֹא — אָמַר — אָקוּמָה נָּא וְאֵלְכָה אַחֲרֶיהָ".

בְּרֶגַע אֶחָד עָזַב רְפָאֵל אֶת הַחֶדֶר וַיָּרָץ הַיַּעְרָה.

מֵעוֹדוֹ לֹא רָאָה אֶת הַיַּעַר כָּל כָּךְ יָפֶה וְנָעִים וְקָרִיר כַּיּוֹם הַזֶּה. כַּנִּרְאֶה, לֹא הָיָה עוֹד בַּמָּקוֹם הַיָּפֶה הַזֶּה. בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הוּא רוֹאֶה נַחַל קָטֹן מִתְפַּתֵּל בַּעֲקַלְתּוֹן וּמֵימָיו הַזַּכִּים נוֹזְלִים בַּהֲמֻלָּה אֶל אֲגַם קָטֹן מֻקָּף סוּף מִכָּל עֲבָרָיו.

שְׁתֵּי צִפֳּרִים יָפוֹת הִתְעוֹפְפוּ סְבִיבוֹ בְּצִפְצוּף נָעִים.

„שְׁתֵה, נַעַר, שְׁתֵה!" — צִפְצְפוּ אֵלָיו, וּכְרֶגַע כָּרַע עַל שְׂפַת הַנַּחַל וַיֵּשְׁתְּ. וְהַמַּיִם הָיוּ קָרִים וּנְעִימִים עַד מְאֹד, וּרְפָאֵל הִרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ כֹּחַ חָדָשׁ וְרִגְשׁוֹת חֲדָשִׁים. אֵין זֹאת כִּי אִם מַעְיַן קֶסֶם הוּא הַנּוֹזֵל מִן הָעֵדֶן. הַיַּעַר לֹא הִפִּיל עָלָיו עוֹד כָּל מוֹרָא בְּעֵצָיו הָרָמִים, וּשְׂפַת יוֹשְׁבָיו לֹא זָרָה לוֹ עוֹד; הוּא הֵבִין הַפַּעַם, כִּי זִמְזוּם הַדְּבוֹרִים וְצִפְצוּף הַצִּפֳּרִים וְצִרְצוּר הַחֲגָבִים אֵינָם אֶלָּא שִׁירָה עַלִּיזָה, שִׁירַת חַיֵּי נֹעַם, שֶׁאֵין בָּהֶם לֹא חֶשְׁבּוֹנוֹת וְלֹא שִׁעוּרִים וְלֹא קוֹל הוֹרִים וּמוֹרִים.

הוּא הִשְׂתָּרַע עַל הֶחָצִיר, וְהַצִּפֳּרִים הִתְעוֹפְפוּ וַתְּרַקֵּדְנָה סְבִיבוֹ וַתָּשֹׁרְנָה לוֹ אֶת שִׁירָתָן הָרוֹמֵמָה.

— הֶאָח, מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים לָשֶׁבֶת פֹּה, — הִתְאַנַּח רְפָאֵל. — מִי יִתֵּן וְיָכֹלְתִּי לִהְיוֹת פֹּה כָּל הַיָּמִים וְנִפְטַרְתִּי מִמּוֹרַי וְלִמּוּדַי וּמִכָּל צָרוֹתַי יָחַד.

— אִם כֵּן, — צִפְצְפָה צִפּוֹר אַחַת קְטַנָּה, — קוּמָה נֵלְכָה אֶל פַּהֲקָן מֶלֶךְ עֲצֵלְיָה.

— אֶל מִי? — שָׁאַל רְפָאֵל.

— אֶל פַּהֲקָן הַמֶּלֶךְ, הַמּוֹשֵׁל בַּעֲצֵלְיָה, הוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁכָּל הַמּוֹאֵס בַּעֲבוֹדָה יָסוּר לְמִשְׁמַעְתּוֹ.

— הַדָּבָר הַזֶּה מוֹצֵא חֵן בְּעֵינַי, — קָרָא רְפָאֵל בְּשִׂמְחָה, — אֲבָל אֵיפֹה אֶמְצָאֶנּוּ?

— אִם חָפֵץ אַתָּה לָלֶכֶת אֵלָיו, לֵךְ עִמָּדִי וַאֲבִיאֲךָ שָׁמָּה.

— הָבָה נֵלֵכָה, · קָרָא רְפָאֵל וַיִּתְרוֹמֵם לְאַט מֵעַל הָאָרֶץ.

הַצִּפּוֹר נִהֲגָה אוֹתוֹ בִּשְׁבִילִים צָרִים, אֲשֶׁר לֹא יָדַע רְפָאֵל מִיָּמָיו. אַחֲרֵי כֵן עָמְדָה וַתְּצַפְצֵף לְאוֹת, כִּי הִגִּיעוּ עַד גְּבוּל עֲצַלְיָה.

כִּכָּר קְטַנָּה הִשְׂתָּרְעָה לְפָנָיו. וְהַכִּכָּר מֻקֶּפֶת מִכָּל עֲבָרֶיהָ עֵצִים רַעֲנַנִּים, אֲשֶׁר לֹא נָתְנוּ לְקַוֵּי הַשֶּׁמֶשׁ לַחְדֹּר אֵלֶיהָ, וּמְכֻסָּה כֻלָּהּ בְּדֶשֶׁא רָם וָרַךְ, אֲשֶׁר לֹא עָבַר עָלָיו חֶרְמֵשׁ; וּבְתוֹךְ הַכִּכָּר עָמְדָה בִּצָּה שׁוֹקֵטָה הַמְנֻמְנֶמֶת תַּחַת הַשְּׂמִיכָה הַיְרֻקָּה הַפְּרוּשָׂה עָלֶיהָ.

— פֹּה מִשְׁכַּן פַּהֲקָן וְכָל חֵילוֹ, — צִפְצְפָה הַצִּפּוֹר הַקְּטַנָּה.

רְפָאֵל הִבִּיט מִסָּבִיב—וְהִנֵּה מִבַּעַד הָעֵשֶׂב הָרָם הֲמוֹן אֲנָשִׁים סְרוּחִים בַּעֲצַלְתַּיִם מִסָּבִיב לַבִּצָּה הַשּׁוֹקֵטָה, עַד כִּי לֹא הֵרִימוּ גַם אֶת רֹאשָׁם לִרְאוֹת אֶת הַבָּאִים אֲלֵיהֶם. כֻּלָּם הָיוּ לְבוּשִׁים כְּתָנוֹת עַל בְּשָׂרָם, כִּפּוֹת־לַיְלָה עַל רֹאשָׁם סַנְדָּלִים קַלִּים עַל רַגְלֵיהֶם.

הַצִּפּוֹר הַקְּטַנָּה נִהֲגָה אֶת רְפָאֵל עַד הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר הִתְרוֹמֵם מְעַט לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי הַבָּאִים אֵלָיו. הוֹד מַלְכוּתוֹ הָיָה לָבוּשׁ כְּתֹנֶת אַרְגָּמָן אֲרֻכָּה וְכִפַּת לַיִל עֲשׂוּיָה מֶשִׁי עַל רֹאשׁוֹ וְעָלֶיהָ עֲטֶרֶת זָהָב.

— לָמָּה זֶּה בָּאתֶם לְהַפְרִיעֵנוּ? — שָׁאַל הַמֶּלֶךְ וַיִּפְהַק.

— אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב, — עָנָה רְפָאֵל, בְּזָכְרוֹ אֶת אֲשֶׁר לָמַד בְּבֵית הַסֵּפֶר, — יְסַפְּחֵנִי נָא הוֹד מַלְכוּתוֹ אֶל אַחַת הַכְּהֻנּוֹת בְּחֵילוֹ.

— הֲרָאוּי אַתָּה לַעֲבֹר בְּחֵילִי? — שָׁאַל הַמֶּלֶךְ, וַיִּפְהַק שֵׁנִית.

— הַמּוֹרֶה אוֹמֵר, כִּי עָצֵל אֲנִי לְאֵין מַרְפֵּא.

— כֵּן, — עָנָה הַמֶּלֶךְ וַיַּבֶּט בּוֹ, — הַכָּרַת פָּנֶיךָ תָּעִיד בְּךָ כִּי כֵן הוּא.

— אָנָּא, הוֹד מַלְכוּת, סַפְּחֵנִי נָא אֵלֶיךָ, כִּי שׂוֹנֵא אֲנִי גַּם אֶת בֵּית הַסֵּפֶר, גַּם אֶת הַמּוֹרֶה וְלֹא אֶעֱשֶׂה עוֹד מְלָאכָה כָּל יְמֵי חַיָּי.

— נַעַר טוֹב אַתָּה! — עָנָה הַמֶּלֶךְ. — אֲבָל דַּע לְךָ, כִּי בְּקַחְתִּי אוֹתְךָ לִי, עָלֶיךָ לִהְיוֹת עָצֵל תָּמִיד וְלֹא תַעֲשֶׂה עוֹד כָּל עֲבוֹדָה, כִּי אִם תְּמָאֵן וּבִקַּשְׁתָּ לְךָ אֵיזֶה סֵפֶר, אוֹ אֵיזוֹ עֲבוֹדָה, וְנֶעֱנַשְׁתָּ כְּמִשְׁפַּט הַמּוֹרְדִים בַּמַּלְכוּת.

— הֱיֵה נָא בָטוּחַ, הוֹד מַלְכוּת, כִּי מֵאֲשֶׁר אֲנִי לָדַעַת, כִּי נִפְטַרְתִּי מִכָּל הַדְּבָרִים הָרָעִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר מֵרֲרוּ אֶת חַיַּי מְאֹד.

— טוֹב הַדָּבָר, — עָנָה הַמֶּלֶךְ — הִנְנִי לוֹקֵחַ אוֹתְךָ לִי, וְעַתָּה רְאֵה וַעֲשֵׂה כְּכֹל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ עַבְדֵי חֲצֵרִי וֶהְיֵה לְאִישׁ חַיִל וּלְעֶבֶד נֶאֱמָן לִי.

הוֹי — קָרָא הַמֶּלֶךְ לְשַׂר הָאוֹצָרוֹת, — מַהֵרָה וְהָבִיאָה הֵנָּה חֲלִיפַת בְּגָדִים לְעַבְדִּי הֶחָדָשׁ.

וּרְפָאֵל פָּשַׁט אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ אֶת בְּגָדָיו הַחֲדָשִׁים, אֲשֶׁר מָצְאוּ חֵן בְּעֵינָיו עַד מְאֹד, וַיִּשְׂתָּרַע עַל שְׂפַת הַבִּצָּה הַשּׁוֹקֵטָה בֵּין חֵיל הָעֲצֵלִים.

וּרְפָאֵל הִרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ מִיָּד בְּמַצַּב שֶׁל עַצְלוּת נְעִימָה. בַּכִּכָּר שָׂרְרָה חֲצִי חֲשֵׁכָה. הָרוּחַ נָשַׁב לְאִטּוֹ בְּעַנְפֵי הָעֵצִים וּבְגִבְעוֹלֵי הַסּוּף וַיְנִיעֵם אָנֶה וָאָנָה וְחֵיל הָעֲצֵלִים הִשְׁמִיעַ קוֹל נַחֲרָה דַקָּה. אַךְ נַחֲרַת הַמֶּלֶךְ פַּהֲקָן נִשְׁמְעָה בָּרֹאשׁ לְאוֹת מַלְכוּת.

רְפָאֵל יָשַׁן זְמַן רַב. כַּאֲשֶׁר הִתְעוֹרֵר הִבִּיט סְבִיבוֹ לִרְאוֹת אִם לֹא קָם עוֹד אִישׁ. וּבִרְאוֹתוֹ, כִּי כָּל הָעָם עוֹדֶנּוּ נִרְדָּם, סָגַר אֶת עֵינָיו שֵׁנִית וַיְחַשֵּׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל נֹעַם חַיֵּי הָעַצְלוּת. אַחֲרֵי זְמַן מָה פָּקַח עוֹד הַפַּעַם אֶת עֵינָיו וַיִּתְפַּלֵּא לִרְאוֹת אֶת כָּל הָעָם עוֹדֶנּוּ יָשֵׁן. פִּתְאֹם עָבְרָה תְרוּעָה בַּמַּחֲנֶה. הַמֶּלֶךְ פִּהֵק פִּהוּק אָרֹךְ מְאֹד וְכָל עַבְדֵי הֶחָצֵר פִּהֲקוּ אַחֲרָיו, וּכְרֶגַע סָגְרוּ אֶת עֵינֵיהֶם שֵׁנִית.

(סוֹף יָבֹא).

י. מ. הַלֵּוִי זַלְקִינְד.

עֵדֶר צֹאן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

דּוֹן יִצְחָק אַבְּרַבַּנְאֵל.

(הַמְשֵׁךְ).

וּמִסְפַּר הָאֲנוּסִים בִּסְפָרַד הִגִּיעַ לְמֵאוֹת אֲלָפִים, וְרַבִּים מֵהֶם הָיוּ עֲשִׁירִים גְּדוֹלִים, רוֹפְאִים מְפֹאָרִים וְחַכְמֵי מְדִינָה מְהֻלָּלִים, אֲשֶׁר נָשְׂאוּ מִשְׂרוֹת גְּבֹהוֹת בַּמַּמְלָכָה, וַיַּעֲלוּ עַל הַסְּפָרַדִּים הָאֲמִתִּים בְּכִשְׁרוֹנָם, בַּחֲרִיצוּתָם וּבְעָשְׁרָם הָרָב. וַיִּהְיוּ הָאֲנוּסִים כְּצִנִּינִים בְּעֵינֵי הַנְּזִירִים הַקַּנָּאִים, וַיִּתְחַבְּלוּ תַּחְבֻּלוֹת לְהַשְׁמִידָם וּלְכַלּוֹתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אַךְ הַחֵפֶץ זֶה לֹא הִצְלִיחַ בְּיָדָם עַד אֲשֶׁר יָשַׁב עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה אִישׁ חָנֵף וְשׁוֹאֵף בֶּצַע כְּפֶרְנַנְדוֹ. הַמֶּלֶךְ הָרַע הַזֶּה רָאָה, כִּי עַל יְדֵי מִשְׁפַּט הַדָּת יְמַלֵּא אֶת אוֹצְרוֹתָיו מֵהוֹן הָאֲנוּסִים הָרַב, אֲשֶׁר יָחֳרַם לְאוֹצַר הַמַּמְלָכָה; וְאִיזַבֶּלָּה אִשְׁתּוֹ הַמַּלְכָּה נָדְרָה נֶדֶר עוֹד בִּנְעוּרֶיהָ, כִּי כַּאֲשֶׁר תִּזְכֶּה לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה תַּשְׁמִיד אֶת כָּל הָאֶפִּיקוֹרְסִים מִן הָאָרֶץ. וּבְכֵן נוֹסְדָה בִּסְפָרַד הָאִינְקְוִיזִיצְיָה הַנּוֹרָאָה (בִּשְׁנַת 1481) „לְהַגְדִּיל אֶת כְּבוֹד הָאֱלֹהִים", וְרֹאשׁ בֵּית הַמִּשְׁפָּט, הָאִינְקְוִיזִיטוֹר הָרָאשִׁי, הָיָה הַכֹּהֵן־הַחַיָּה הַצָּמֵא לְדַם אָדָם, אֲשֶׁר אֵין דּוֹמֶה לוֹ בְּכָל הֶעָרִיצִים וְהָאַכְזָרִים שֶׁבָּעוֹלָם—הַנָּזִיר טוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָה.

אָז נֶאֶסְפוּ הָאֲנוּסִים לַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת אֶל מְעָרוֹת הַכֶּלֶא שֶׁל הָאִינְקְוִיזִיצְיָה, וַיְעֻנּוּ בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִים לְגַלּוֹת אֶת שְׁמוֹת רֵעֵיהֶם וִידִידֵיהֶם, אֲשֶׁר לֹא נֶאֶמְנָה רוּחָם עִם הַדָּת הַקָּתוֹלִית; וְכֹה נוֹסְפוּ אֲסִירִים עַל הָאֲסִירִים הָרִאשׁוֹנִים בְּבָתֵּי כִלְאֵיהֶם, עַד אֶפֶס מָקוֹם. וּמֵאוֹת וַאֲלָפִים נִשְׂרְפוּ אָז חַיִּים בִּמְדוּרוֹת הָ„אוֹטוֹ דִי פֶה" וְהוֹנָם הָחֳרַם לְאוֹצַר הַמַּמְלָכָה. וְלֹא רַק בָּאֲנוּסִים הַחַיִּים נָגְעָה יַד הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ, כִּי גַם הַמֵּתִים לֹא נִקּוּ מִמֶּנָּה. כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ שׁוֹפְטֵי הָאִינְקְוִיזִיצְיָה וְהַמֶּלֶךְ הַשּׁוֹאֵף לְהוֹן אֶת עֵינֵיהֶם בְּמִשְׁפַּחַת אַחַד הָאֲנוּסִים הָעֲשִׁירִים בָּאָרֶץ—וְלֹא מָצְאוּ בָהּ כָּל עָוֹן נֶגֶד אֱמוּנָתָם, שָׂמוּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים עַל אֲבִי הַמִּשְׁפָּחָה הַמֵּת, כִּי דָּבְקָה נַפְשׁוֹ בְּתוֹרַת יִשְׂרָאֵל; וְאָז הֶעֱלוּ אֶת עַצְמוֹת הַמֵּת מִקִּבְרוֹ וַיִּשְׂרְפוּן עַל הַמּוֹקֵד, וְכָל הוֹנוֹ וְנַחֲלוֹתָיו נִלְקְחוּ מִידֵי יוֹרְשָׁיו וְהָחֳרְמוּ לְאוֹצַר הַמְּלוּכָה, וְהַיּוֹרְשִׁים נִשְׁאֲרוּ בְּעֵרוֹם וּבְחֹסֶר כֹּל. וְגַם לֹא הָיְתָה לָהֶם כָּל זְכוּת לַעֲמֹד עַל מִשְׁמָרוֹת בַּמְּדִינָה, כִּי זָכְרוּ לָהֶם אֶת עֲוֹן אֲבוֹתָם.

יוֹתֵר מִשְּׁלשׁ מֵאוֹת שָׁנָה (עַד שְׁנַת 1808) הִתְעַנֵּג הָעָם הַסְּפָרַדִּי עַל מַחֲזוֹת הָ„אוֹטוֹ דִי פֶה", אֲשֶׁר עָרְכוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים בְּשֵׁם הָאֱלֹהִים. בְּמַדְרִיד לְבַדָּהּ נִשְׂרְפוּ בְּמֶשֶׁךְ הָעֵת הַזֹּאת אֶחָד וּשְׁלשִׁים אֶלֶף, תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה נֶפֶשׁ אָדָם, וּמָאתַיִם וְאֶחָד וְתִשְׁעִים אֶלֶף, אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה נִשְׁפְּטוּ לַעֲבוֹדַת פֶּרֶךְ עַל אֳנִיּוֹת הַמֶּמְשָׁלָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, אוֹ לְמַאֲסַר קָשֶׁה בִּמְעָרוֹת הָאִינְקְוִיזִיצְיָה עַד צֵאת נַפְשָׁם, מִלְּבַד הַנֶּאֱשָׁמִים אֲשֶׁר הִצְלִיחוּ לְמַלֵּט נַפְשָׁם מֵעֵבֶר לִגְבוּל סְפָרַד. וְגַם אוֹתָם לֹא נִקּוּ שׁוֹפְטֵי הָאִינְקְוִיזִיצְיָה הַשּׁוֹאֲפִים נָקָם, כִּי עָשׂוּ אֶת תְּמוּנוֹתֵיהֶם כִּדְמוּתָם וְהֶעֱלוּ אוֹתָן עַל הַמּוֹקֵד לְאוֹת חֶרְפָּה וְקִלְלַת עוֹלָם לָהֶם וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם, וְכָל הוֹנָם וּרְכוּשָׁם אֲשֶׁר נִשְׁאַר בָּאָרֶץ הָחֳרַם לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ. מִסְפַּר הַתְּמוּנוֹת הַנִּשְׂרָפוֹת עָלָה לִשְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף וְאַרְבָּעִים וְאֶחָת.

וּמִשְׁפַּט הָאִינְקְוִיזִיצְיָה הָיָה נַעֲשֶׂה בְּרֹב פְּאֵר וְהָדָר וְכָל אֲצִילֵי הָאָרֶץ, גַּם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה עִם כָּל שָׂרֵיהֶם וְשָׂרוֹתֵיהֶם הָעֲדִינוֹת בָּאוּ לִרְאוֹת מַחֲזוֹת הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ, כִּי חָשְׁבוּ זֹאת לָהֶם לְמַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים.

וְזֶה דְּבַר הַמַּחֲזֶה:

כִּמְעַט עָלָה הַשַּׁחַר נִשְׁמַע קוֹל הַפַּעֲמוֹן הַגָּדוֹל מִבֵּית הַתְּפִלָּה הָרָאשִׁי. לְקוֹל הַזֶּה חָרַד כָּל הָעָם, וַהֲמוֹנִים הֲמוֹנִים נָהֲרוּ אֶל מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט. וְהִנֵּה הַמַּסָּע הֵחֵל: הַנְּזִירִים הוֹלְכִים בָּרֹאשׁ, אִישׁ וְסֵמֶל קָדְשׁוֹ בְּיָדוֹ וְדֶגֶל הָאִינְקְוִיזִיצְיָה נָשׂוּא לִפְנֵיהֶם. אַחֲרֵיהֶם הַגְּרַנְדִּים, הֵם הַשָּׂרִים וְהָאֲצִילִים, בִּמְעִילֵיהֶם הַשְּׁחוֹרִים עִם נִסֵּיהֶם וְדִגְלֵיהֶם; אַחֲרֵיהֶם הוּבְלוּ הַחוֹטְאִים, שֶׁשָּׁבוּ בִּתְשׁוּבָה וְהִתְחָרְטוּ עַל עֲוֹנָם. לָהֶם נָכוֹנוּ שְׁפָטִים לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ, אִישׁ לְפִי חֶטְאוֹ; מֵאַחֲרֵיהֶם נָשְׂאוּ צְלָב גָּדוֹל לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַ„חַטָּאִים בְּנַפְשׁוֹתָם" הַהוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם—הֵם אֵלֶּה אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ נֶאֱמָנִים לֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם, הַנְּהוּגִים לְהִשָּׂרֵף חַיִּים. וְהֵמָּה כֻּלָּם יְחֵפִים, מְעִיל עָבֶה וְצַר מְאֹד כִּסָּה אֶת בְּשָׂרָם וְעַל רֹאשָׁם מִגְבַּעַת גְּבֹהָה וְחַדָּה וְעָלֶיהָ מְצֻיָּרִים צַלְמֵי בַלָּהוֹת, תְּמוּנוֹת שֵׁדִים הַמְּקַפְּצִים וּמְרַקְּדִים בֵּין לַהֲבוֹת אֵשׁ אוֹכְלָה. אַחֲרֵיהֶם נְשׂוּאוֹת תְּמוּנוֹת הַחַטָּאִים, אֲשֶׁר נִמְלְטוּ מִכַּף הָאִינְקְוִיזִיצְיָה. אַחֲרֵיהֶם הוּבְלוּ אֲרוֹנוֹת שְׁחוֹרִים מְצֻיָּרִים בִּלְשׁוֹנוֹת אֵשׁ וּבְכָל

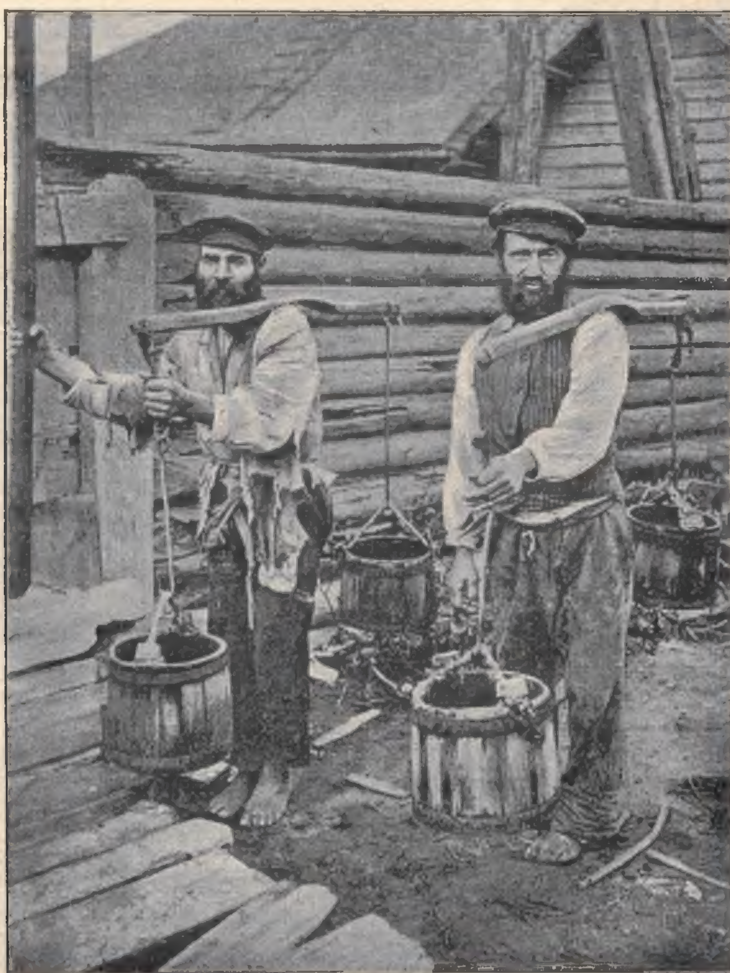
מַרְאוֹת הַשְּׁאוֹל — בָּהֶם צִבּוּרוֹת עַצְמוֹת הַנֶּאֱשָׁמִים, שֶׁמֵּתוּ בְּטֶרֶם נַעֲשָׂה בָהֶם „הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ"; לָאַחֲרוֹנָה הָלְכוּ הֲמוֹן כֹּהֲנִים וּנְזִירִים. וְכֹה הָלְכוּ עַד בּוֹאָם אֶל בֵּית הַכְּנֵסִיָּה הַגָּדוֹל. שָׁם נָשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים רִנָּה וּתְפִלָּה לֵאלֹהִים, וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל דָּרַשׁ מֵעִנְיַן הַיּוֹם, וְאַחַר כֵּן הֶעֱמִידוּ אֶת כָּל הַנֶּאֱשָׁמִים יַחַד לִפְנֵי צְלָב גָּדוֹל וְנֵרוֹת כְּבוּיִם בִּידֵיהֶם, וַיִּקְרְאוּ לִפְנֵי כָל אֶחָד מֵהֶם אֶת גְּזַר דִּינוֹ. אָז נִגַּשׁ פְּקִיד הָאִינְקְוִיזִיצְיָה וַיַּךְ בְּאֶגְרוֹפוֹ מַכָּה אַחַת עַל לֵב כָּל אֶחָד מִן הַנִּדּוֹנִים לַמָּוֶת, וְשׁוֹטְרִים נִגְּשׁוּ אֲלֵיהֶם וַיַּאַסְרוּם בַּכְּבָלִים וַיּוֹלִיכוּם אֶל בֵּית-הָאֲסוּרִים. כַּעֲבֹר שָׁעוֹת אֲחָדוֹת הוֹצִיאוּם מִשָּׁם וַיּוֹבִילוּם אֶל הַכִּכָּר, שֶׁשָּׁם הוּכְנָה בָּמַת עֵצִים וְתַחְתֶּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ גִּזְרֵי עֵץ וַחֲבִילוֹת תֶּבֶן וָזֶפֶת, אֲשֶׁר הוּבְאוּ נְדָבָה לִכְבוֹד הָאֱלֹהִים מֵאֵת הֲמוֹן הָעָם. וּבְקוֹלוֹת קוֹרְאִים „שְׁמַע, יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד!" קָפְצוּ הַ„חַטָּאִים בְּנַפְשׁוֹתָם" אֶל תּוֹךְ הַלֶּהָבָה. וְהַכֹּהֲנִים וְהַנְּזִירִים שָׁרוּ שִׁירֵי תְהִלָּה לֵאלֹהֵיהֶם עַל הַזְּבָחִים וְהָעוֹלוֹת אֲשֶׁר הֵבִיאוּ לוֹ.

כֹּה הִתְאַמְּצָה הָאִינְקְוִיזִיצְיָה לְהַשְׁמִיד וּלְאַבֵּד אֶת הָאֲנוּסִים הַיְּהוּדִים־בְּסֵתֶר מִן הָאָרֶץ, אַךְ בַּיְּהוּדִים לֹא יָכְלָה לְכַלּוֹת חֲמָתָהּ.

אֲבָל לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְיַד הַכֹּהֵן־הַתַּיָּה טוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָּה מָצְאָה גַּם אֶת הַיְּהוּדִים עִם עֶבְרָתוֹ.

(הֶמְשֵׁךְ יָבֹא.)

סַעֲדְיָה אִבְּן שׁוֹשָׁן.

שׁוֹאֲבֵי מַיִם.

ציד דגים.

(מזכרונות הילדות).

ב.

עברו שתי שנים. מישא למד בבית־הספר לעם אשר בעירנו ויהי מהתלמידים הראשונים והנבחרים. כמעט מדי בקר בבקר, בלכתי אל ה"חדר", פגשתי את מישא הולך אל בית־הספר וילקוט הספרים על שכמו. אך לא דברנו איש את אחיו מטוב ועד רע, כי כן חזקה עלי מצות הורי להתרחק ממישא, וגם הוא בפגשו בי הפנה ממני את ראשו. אנכי אמנם כבר מחלתי לו את המכה אשר הכיתי בגללו, אף כי המכה הזאת כמעט שהורידתני שאולה. אך אמי לא יכלה סלח לו, ותמיד הודתה את יי על אשר הצילני מן המות שרחף על ראשי. פעמים רבות שמעתי מפיה בספרה לשכנותיה ומידעותיה את כל פרטי האסון אשר קרני: איך הכה הסוס על שפתי התחתונה ונקרעה ויתץ אחת משני, איך הביאוני הביתה כמעט בלי נשמת חיים מגאל בעפר ודם, איך שכבתי חולה יותר מחדש ימים, איך תפר הרופא את שפתי הקרועה ועוד ועוד. וכה גדל קצף אמי על מישא, עד כי אמרה לקחת את נקמת בנה מחמדה גם מאבי מישא (אשר תפר תמיד בגדים לאבי ולי) ולבלתי תת לו עוד מלאכה בביתנו. אך אחרי כן, כאשר קמתי מחליי ואשוב לאיתני, נחמה ממחשבות נקמתה, ואבי־מישא היה בא אל ביתנו כמקדם.

המכה, אשר הכיתי, הביאה תמורה גדולה גם בחיי מישא, כי אביו שם אליו את לבו ויכניסהו לבית־הספר. ומישא, כאמור למעלה, עשה חיל בלמודיו ובעברו ממחלקה למחלקה קבל תשורה מאת מוריו על חריצותו. גם בעברו מהמחלקה השנית אל השלישית (הדבר היה שתי שנים אחרי האסון אשר קרני) קבל תשורה נחמדה, ספר־מסעות עם הרבה ציורים יפים, ואבי־מישא הביא את הספר אל ביתנו להראותו לנו. אנכי ואחותי הצעירה מרים, בת שבע שנים, לא שבענו מהביט על הציורים.

אז בקשתי מאת אבי־מישא להשאילני את הספר לקריאה, אך הוא ענני, כי הספר לבנו הוא ובלי רשיונו לא יוכל לתתו לי. אמי הביטה אלי ותבן את הבקשה הנשקפת מעיני ותאמר לי:

— אם חפץ אתה, אהרן, תוכל ללכת אל מישא, כי רואה אנכי, שכבר היה לאיש אחר ואפשר להתרועע עמו.

מהרתי לרוץ אל מישא, כי באמת כבר התגעגעתי עליו ועל שעשועינו. מישא קבלני בחבה ויראני את כל ספרי למודו, ויספר לי על בית־הספר ועל המורים ועל התלמידים. גם אנכי ספרתי לו על ה"חדר" ועל חברי, וכי בימי החנכה שעברו הותג חג גדול ב"חדר", ואני וחברי שרנו שירים, וגם את אחותי מרים לקחתי אל ה"חדר" לראות בחג. וכאשר זכרנו את המכה, אשר הכיתי ואת הסוס הלבן של שכננו שואב־המים, שחקנו מטוב לב; ומישא אמר לי, כי הוא אוהב את ציד הדגים כמקדם וכי ביום הראשון לשבוע הבא (יום המנוחה לנוצרים) ילך הוא עם אביו ועם שני הנערים התופרים לצוד דגים הרחק מחוץ לעיר, וכי ילינו שם כל הלילה על שפת הנהר, תחת כפת השמים. הבשורה הזאת העציבה את רוחי מאד, כי קנאתי במישא.

— אדמה כי נעים מאד ללין בלילה על שפת הנהר, — אמרתי בעצב, — הן הלילות עתה חמים ובהירים.

— אם יש את נפשך, לך גם אתה עמנו, — ענה מישא, — ואז תראה, מה טוב הוא הציד בלילה.

— אמי לא תתנני ללכת, — השיבותי באנחה.

— הן גם אבי ילך עמנו, ועל כן אין לאמך לירא, פן יאנה לך רע.

נפרדתי ממישא ובנפש מרה שבתי לביתי.

ג.

אכן, מה גדלה אהבת אמי אלי!

אמי הכירה בי תכף אחרי שובי לביתי, כי נעצב הנני, ותשאלני לסבת עצבוני. בתחלה כחשתי לה, בדעתי,

כִּי לֹא תֹאבֶה לְמַלֵּא אֶת חֶפְצִי; אַךְ כַּאֲשֶׁר הִפְצִירָה בִּי, לֹא יָכֹלְתִּי עוֹד הִתְאַפֵּק. סַנְטֵרִי הֵחֵל לִרְעֹד וּמֵרִיסֵי עֵינַי נָזְלוּ אֶגְלֵי דִמְעָה.

— יָדַעְתִּי... אַתְּ לֹא תִתְּנִינִי לָלֶכֶת...

— אָנָה? עִם מִי? — שָׁאֲלָה אִמִּי בְּאִי־רָצוֹן.

בְּקוֹל רוֹעֵד מִבְּכִי עָצוּר סִפַּרְתִּי לָהּ אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִמִּישָׁא. וְאִמִּי נָתְנָה עָלַי בְּקוֹלָהּ:

— הֲתֹאמַר לִתְלֹשׁ שֵׁנִית שְׂעָרוֹת מִזַּנְבוֹת סוּסִים וּלְהָבִיא אָסוֹן עַל כֻּלָּנוּ?

— אֲנַחְנוּ... לֹא נִתְלֹשׁ... עוֹד שְׂעָרוֹת... — עָנִיתִי בִּבְכִי, — אֲנַחְנוּ רַק נֵלֵךְ מִחוּץ לָעִיר... לָצוּד דָּגִים... וְגַם אֲבִי מִישָׁא... הֵן יֵלֵךְ עִמָּנוּ...

— לֹא תָקוּם וְלֹא תִהְיֶה, — קָרְאָה אִמִּי, — לֹא אֶתֶּנְךָ לָלִין כָּל הַלַּיְלָה בַּשָּׂדֶה! וּמֵהַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה לֹא תָבֹא עוֹד אֶל מִישָׁא, כִּי הַנַּעַר הַשּׁוֹבָב הַזֶּה יָבִיא עָלֶיךָ אָסוֹן!

אַךְ רֶוַח וְהַצָּלָה עָמְדוּ לִי מִמָּקוֹם אַחֵר. אָבִי, אֲשֶׁר הָיָה בָּעֵת הַהִיא בַּבַּיִת, הִתְעָרֵב בְּשִׂיחָתֵנוּ: הוּא אָמַר, כִּי לֹא טוֹב לַיֶּלֶד לִהְיוֹת מְפֻנָּק, לִפְחֹד מִצִּנָּה וּכְדוֹמֶה; וְאִם אֲבִי־מִישָׁא יַעַרְבֵנִי, כִּי יַשְׁגִּיחַ עָלַי בִּזְרִיזוּת, אָז אֵין כָּל רַע, כִּי אֵלֵךְ עִמָּהֶם.

וְכֵן נִגְמַר הַדָּבָר לְטוֹבָתִי: אִמִּי קָרְאָה אֶת אֲבִי־מִישָׁא אֶל בֵּיתֵנוּ וַתִּדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ, כִּי יַעֲרֹב בְּחַיָּיו וּבְחַיֵּי אִשְׁתּוֹ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ, כִּי לֹא יְאֻנֶּה לִי כָּל רָע. אֲבִי־מִישָׁא הֵשִׁיב עַל זֹאת, כִּי בִּכְלָל אֵין כָּל רָעָה וְאָסוֹן נֶגֶד פְּנֵי אִישׁ הַהוֹלֵךְ לָצוּד דָּגִים בְּחַכָּה. סוֹף דָּבָר, אִמִּי הִסְכִּימָה לְחֶפְצִי, — וּמִי יְתָאֵר אֶת שִׂמְחָתִי!

(סוֹף יָבֹא).

ד״ר ל. מֶקְלֶר.

חדשות.

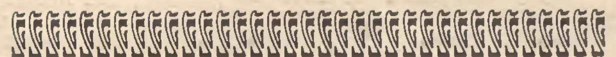
שֵׂכֶל הַתֻּכִּי. — חוֹקֵר צָרְפָתִי אֶחָד, פְּיֶר הַשֶּׁה שְׁמוֹ, מְסַפֵּר מִקְרֶה מַפְלִיא עַל דְּבַר תֻּכִּי אֶחָד שֶׁהִצְטַיֵּן בַּהֲבָנָה רַבָּה. הַשֶּׁה לִמֵּד אֶת הַתֻּכִּי הַזֶּה לְבַטֵּא אֶת הַמִּלִּים: „אָרוֹן" וְ„סֻלָּם". וְכַאֲשֶׁר טִפֵּס הַתֻּכִּי עַל הַסֻּלָּם לִמְּדוֹ לְבַטֵּא אֶת הַפֹּעַל „טִפֵּס". בְּכָל פַּעַם שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַתֻּכִּי אֶל חֲדַר הָעֲבוֹדָה שֶׁל הַחוֹקֵר הָיָה קוֹרֵא: אָרוֹן! אָרוֹן! וּפוֹתֵחַ לוֹ בְּמַקּוֹרוֹ אָרוֹן קָטָן אֶחָד וּמְלַקֵּט לוֹ מִשָּׁם זַרְעוֹנֵי קַנַּבּוֹס, אֲשֶׁר אָהַב מְאֹד. הָאָרוֹן הַקָּטָן הַזֶּה הָיָה עוֹמֵד תָּמִיד עַל הָרִצְפָּה, וְהַתֻּכִּי הָיָה יָכוֹל לְפָתְחוֹ עַל נְקַלָּה. פַּעַם אַחַת הֵבִיא אֶת הָאָרוֹן הַקָּטָן הַזֶּה וַיַּעֲמִידֵהוּ עַל אָרוֹן אַחֵר גָּדוֹל סָמוּךְ לַתִּקְרָה, וְאֶת הַסֻּלָּם שֶׁנִּמְצָא בַּחֶדֶר הֶעֱמִידוּ בַּפִּנָּה. חָפֵץ הָיָה הַחוֹקֵר לִרְאוֹת אִם יָבִין הַתֻּכִּי לְבַטֵּא אֶת הַמִּלִּים הַיְדוּעוֹת לוֹ בַּסֵּדֶר הַדָּרוּשׁ, בִּרְאוֹתוֹ כִּי לֹא יוּכַל לְהַשִּׂיג בְּמַקּוֹרוֹ אֶת הָאָרוֹן הַקָּטָן. בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לֹא הִצְלִיחַ הַנִּסָּיוֹן. הַתֻּכִּי צָעַק: אָרוֹן! אָרוֹן! סָפַק בִּכְנָפָיו, נָשַׁךְ אֶת חוּטֵי הַבַּרְזֶל שֶׁל כְּלוּבוֹ מֵרֹב כַּעַס, וְלֹא יוֹתֵר. בַּיּוֹם הַהוּא נָתְנוּ לוֹ לֶאֱכֹל גַּרְעִינֵי חִטָּה, אֲשֶׁר לֹא אָהַב בְּיוֹתֵר, וְהַקַּנַּבּוֹס הָאָהוּב לוֹ נִשְׁאַר סָגוּר בָּאָרוֹן שָׁם לְמָעְלָה. בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הָיָה הַתֻּכִּי עוֹד יוֹתֵר שָׁרוּי בְּכַעַס, וּבְהַבִּיטוֹ פַּעַם בְּפַעַם אֶל הָאָרוֹן קָרָא בְּקֶצֶף: „סֻלָּם—טִפֵּס—אָרוֹן!" אָז הוֹרִידוּ לוֹ אֶת הָאָרוֹן הַקָּטָן וַיִּתְּנוּ לַתֻּכִּי „הֶחָכָם" בִּשְׂכַר חָכְמָתוֹ הַרְבֵּה גַּרְעִינֵי קַנַּבּוֹס. הַדָּבָר הַזֶּה מוֹכִיחַ לְדַעַת הַחוֹקֵר כִּי יֵשׁ לַתֻּכִּי כִּשְׁרוֹן לְחַבֵּר מוּשָּׂגִים שׁוֹנִים לְרַעְיוֹן אֶחָד, יַעַן כִּי שׁוּם אִישׁ לֹא לִמֵּד אֶת הַתֻּכִּי לְבַטֵּא אֶת הַמִּשְׁפָּט הַזֶּה.

בִּרְכוֹת שָׁלוֹם שׁוֹנוֹת. — אֶרֶץ אֶרֶץ וּמִנְהָגֶיהָ; וְאוּלָם בְּיוֹתֵר גָּדוֹל הַהֶבְדֵּל בֵּין בִּרְכוֹת הַשָּׁלוֹם שֶׁל בְּנֵי אֲרָצוֹת שׁוֹנוֹת. בְּנֵי אוֹרִינוֹקוֹ אֲשֶׁר בְּאַמֶרִיקָה הַדְּרוֹמִית, מְקַדְּמִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּהִפָּגְשָׁם יַחַד בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „וּמָה, אֵיךְ עִקְצוּךָ הַבַּקּוֹת[1]?" הַמִּצְרִים קִדְּמוּ אִישׁ פְּנֵי רֵעֵהוּ בְּהִפָּגְשָׁם בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „וְאֵיךְ אַתָּה מֵזִיעַ?" אוֹ „הַאִם מֵזִיעַ אַתָּה הֵיטֵב?" יְצִיאַת טִפּוֹת הַזֵּעָה דֶּרֶךְ הַנְּקַבּוּבִיּוֹת שֶׁבָּעוֹר הָיְתָה לְסִמָּן יָשָׁר שֶׁל כָּל בְּרִיאוּת הַגּוּף. בְּפָרָס מְבָרְכִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ כֵּן: „וְאֵיךְ אַתָּה מַרְוִיחַ בְּעֶזְרַת הָאֵל?". כְּשֶׁנִּפְגָּשִׁים שְׁנֵי עֲרָבִים, שֶׁאֶחָד הָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, מוֹשִׁיטִים הֵם אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶת הַיָּד הַיְמָנִית, וְזֶה שֶׁנִּשְׁאַר בִּמְקוֹמוֹ אוֹמֵר לְרֵעֵהוּ הָאוֹרֵחַ: „הוֹי, קַצְתִּי בְּחַיַּי פֹּה בִּלְעָדֶיךָ!" וְזֶה יַעֲנֵהוּ: „יִשְׁמְרֵנוּ יְיָ מִקּוּץ בַּחַיִּים אִישׁ בִּלְעֲדֵי רֵעֵהוּ". עַל אִיֵּי הָאוֹקְיָנוֹס הַדְּרוֹמִי נוֹהֵג מִנְהָג לֹא יָפֶה בְּיוֹתֵר: הַמְבָרֵךְ רוֹקֵק עַל כַּף יָדוֹ וּמְמָרֵחַ אֶת הָרֹק עַל פְּנֵי הַמְבֹרָךְ. וּכְשֶׁרוֹצֶה בַּעַל הַבַּיִת לְכַבֵּד אֶת אוֹרְחוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל הוּא שׁוֹפֵךְ לוֹ דְּלִי מַיִם קָרִים עַל רֹאשׁוֹ. הַכּוּשִׁי הָרוֹכֵב עַל סוּסוֹ וְרוֹאֶה מֵרָחוֹק אֶחָד מִיְּדִידָיו, הוּא דּוֹפֵק אֶת סוּסוֹ וְדוֹהֵר יָשָׁר לְעֻמָּתוֹ בִּמְהִירוּת רַבָּה כְּאִלּוּ אָמַר לְרָמְסוֹ

---

[1] בַּקָּה — מִין זְבוּב עוֹקֵץ.

ברגלי הסוס, ובקרבו אליו הוא מורה ברובו מעל לראשו. בני משפחת הבטונים אשר בזמבזי נוהגים: בשעה שהם רוצים לעשות כבוד גדול למי שהם פוגשים בדרכם, הם נופלים ארצה על גבם ואחר הם מתהפכים מצד אל צד בהכותם בידיהם על ירכם. יושבי טבט בהפגשם יחד הם הורצים לשונם, חורקים שניהם ותוחבים את אצבעותיהם באזניהם. ויש איים שיושביהם נוהגים, שהמברך מחכך את חטמו ומריח את יד המברך. ביפוניה כשפוגש איש פשוט את אחד הגדולים, הוא שולף נעליו וקורא לעמתו בתנועת פחד: אנג אנג! לאמר: אל תעשה לי רעה. על איי סנדויץ ואיי הידידות מחככים המברך והמברך את חטמיהם זה בזה. על אי צילן נוהגים בשעה שאדם פשוט פוגש באיש נכבד הוא נופל לארץ ומבטא בשפתו שמו ותארו של הנכבד. על אי הפילפינים נוהגים כך: בעל הבית לוקח רגל האורח ומעבירה בהבה על פניו. ואחרים מחליקים איש את לחי רעיהם ומשתחוים זה לזה בעמדם על רגל אחת.

מכתבים.

למערכת „עולם קטן".

אנחנו יושבים בכפר קלה לא רחיק מעיר לודז. הציונים שלחו הנה מעיר לודז שבעה עשר נערים מ„התלמוד תורה", שנותיהם מ„י"ד עד י"ח, והם עובדים את האדמה, חורשים זובלים, משדדים, זורעים, מנקים וקוצרים את היבול, ועושים הכל בשקידה וחריצות. וגם לומדים קריאה וכתיבה, ומדברים איש לרעהו „עברית". גם אנחנו הנערות היושבות פה פה מדברות עברית למען התרגל. אנחנו יודעות גם את השפות פולנית, רוסית, אבל העברית אהובה לנו מכל. — השכנים היושבים פה בקיץ מקנאים בנו על דברנו עברית, כי הם אינם יודעים לדבר כמונו, ואנחנו שמחות בזה מאד. הננו מבקשות את אחינו ואחיותינו הרחוקים לעשות כן גם הם. — אני כותבת את המכתב הזה ביום הולדתי, כי היום מלאו לי „יב" שנים.

כפר קלה י"ד אב. שרה טננבוים.

למערכת „עולם קטן".

רב תודה למורנו טמקין כי יסד בינינו אגדה „שפה חיה". זה כשני ירחים אשר נוסדה אגדתנו וכבר התרגנו לדבר עברית. ונעש חיל בשפה העבריה. באגדתנו יש כחמשה עשר נערים, כלם מבני עשר שנים עד שלש עשרה שנה, ואנחנו מתאספים בכל ערב וערב ונדבר ונשחק בעברית. בכל שבת ושבת נתאסף אל בית ספרנו, ובמסבת מורנו יספר כל נער את אשר קרא בכל השבוע שעבר וכלנו דנים עד כמה מענינים דבריו אשר ספר, גם נשיר שם שירים לאומים ושירי ציון.

ורודובקה ישראל סטרטיכסקי וחבריו.

לחברינו ולחברותינו הציונים קוראי ה„עולם קטן"

הננו מודיעים אתכם, כי זה כארבעה ירחים נוסדה בעירנו אגודה ציונית. באגודתנו יש כתשעים נערים והאגודה נקראה בשם „פרחי ציון". על כל נער ונער לשלם בכל שבוע ושבוע אגורה אחת אחת לקופה הלאומית. ועתה כבר יש אצלנו חמשה עשר רו"כ, ונקוה כי בעוד שנתים יהיה לנו סך מאה רו"כ ואז נשלח את הכסף למורשה נליל ויטבסק הד"ר ברוק, כי יכתב אגודתנו בספר הזהב. בכל שבוע ושבוע ביום השני מתאספים חברי האגודה לבית ראש האגודה ומדברים רק עברית.

מבקשים אנחנו את הנערים והנערות קוראי ה„עולם קטן" כי יחליפו את אנודתנו מכתבים.

לוצין (פלך ויטבסק). יחיאל שול, ראש האגודה

שמואל חיים הולנד, מזכיר האגדה.

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן":
КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШІЯ", ВАРШАВА.
Verlag ,TUSCHIJAH", Warschau.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah“. Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.